

HARADS IGÅR OCH IDAG

Av Eivon Renberg, Boden

Harads har, som andra samhällen, förändrats mycket de senaste årtiondena. Det var väl inte så stort nöjesutbud under 1940- till 1960-talen, men 2 biografier, där det även ordnades med dans och andra tillställningar, fanns det. Det var Grand, numera Norbergs El, som ägdes av Ruben Harlin, och Edeborg.

Även 3 kaféer med bagerier fanns – Hanssons, som även hade hotell, Viklunds kafé med bageri ovanför Lundgrens, samt Hamréns kafé. Det ägdes av John Hamrén. Han hade även droskrörelse och byggde en liten verkstad, som senare Tycko Hansson övertog och hade bensinstation och kiosk. John byggde nytt i centrum av byn. ”Hamrénslimpan” var mycket god och omtyckt.

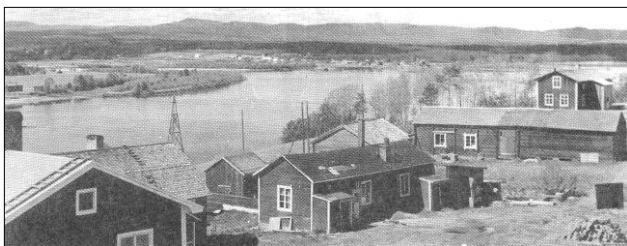
Axel Hansson byggde den första kiosken i Harads, en liten byggnad som nu står, där Joel Hedberg hade bilverkstad. Nuvarande ägare är Agne Strandberg. Efter några år byggde Axel ett nytt hus, som inrymde, förutom kiosk, även kläd & skoaffär samt poststation. Den affären drevs av Algon Harlin. Han hade förut haft diversehandel närmare Hanssons hotell, men sålt till Torsten Fällman.

Posten höll tidigare till i den järnaffär som drevs av en kapten Sundqvist, ångbåtsskeppare på Luleälven. Den låg där hockeyrinken vid skolan finns i dag. Med det var före mina dagar. Axel Hansson hade även bensinstation. Under krigsåren fanns det inte bensin, men då såldes kolsäckar och gengasved i stället.

Mitt emot kiosken byggde Axels svåger, Filip Pedersson ny järnaffär. Han hade börjat med järnaffär i gaveln på ”Svallgården”. Det byggdes mycket efter kriget och varor som armeringsjärn, cement, spik m.m. såldes av Pederssons.

Det fanns också två elaffärer. Ruben Harlin hade den ena och Elmer Edgrund den andra. Dit fick man ringa, om det behövde bytas någon kontakt eller liknande. Karl Erik Norberg hade elfirma. Jag tror att han övertog Ruben Harlins, men är inte säker. Senare kom även Brattbergs El från Svartlå att verka i Harads och bl.a. i den fastighet där Fällman drivit handel. Det huset är nu rivet sedan flera år.

Förutom ovannämnda Fällmans, hade även Lorentz Selberg mataffär. Där kunde man handla, även om man av någon anledning inte hade kunnat komma under ordinarie öppningstid. Han var även slaktare och for omkring i gårdarna och slaktade grisar och andra djur och köpte upp för att ha till sin butik. Sålde också hela slakt till bl.a. Ericsson i Boden.

Simonssons slakteri i mitten.

Det fanns även en annan slaktare, Åke Simonsson, (Stor-Simon). Han hade sin första fabrik mellan Gabriel Lundbergs och Hedenbergs, där skolan nu är.

Sedan byggde sonen John en charkuteriaffär i bredd med Filip Pederssons järnaffär. Efter några år anlades en ny fabrik som med tiden utvecklades till "Lappsimon" och som nu ägs av Svantes Vilt & Bär.

Självklart fanns i Harads även "Kooperativa" där det också fanns bensinstation och kiosk ett tag. Av mataffärer är det bara "Kooperativa" kvar, det heter kanske Domus numera, eller Coop Konsum. Vidare fanns det två modeaffärer, Hilma Larsson och Emelia Nilsson. Säkert några till som jag inte kommer ihåg nu. Det var bättre förr, åtminstone för butiker ute i byarna.

Den butik som vi oftast handlade på var "Lundgrens".

Den låg där i dag "resterna" av Föreningsbanken ligger. Den hade ursprungligen legat i det större huset bredvid, där sedan Edefors kommun hade sitt kontor, före sammanslagningen med Bodens kommun.

Jag kommer ihåg när man kom in i butiken och frågade Einar: "Har ni nåt saltfläsk?" "Nää, men det kommer med Jokkmokksgodsan i eftermiddag". Eller så löd svaret, "Joodå, vi har för mycket gott fläsk", med betoning på för.

EN GAMMAL HARADSFIRMA

Aron med hustrun Nikolina.

En av de äldsta affärerna i Harads hette firma N A Lundgren, i vanligt tal kallat "Lundgrens". Grundaren var en från Heden i Överluleå inflyttad möbelsnickare vid namn Nils Aron Lundgren. Han sökte lyckan i Harads och fann den där.

Det berättas att Aron en vacker vinterdag kom körandes med sin sparkstötting på isen. Det bästa han ägde hade han på sparken, nämligen sin svarv.

Med den försörjde han sig i början. Han tillverkade spinnrockar, stolar m. m., som han sålde bl.a. på den årliga marknaden i Edefors.

Många år levde Aron ensam i Harads, känd för sin sparsamhet, yrkeskunnande och idogt arbete, men också kanske för en viss knarrighet och ironi i umgänget med medmänniskorna.

Med äktenskapet torde ha följt en, efter den tidens värderingar, aktningsvärd hemgift eller arvslott, och det sägs att bröllopet varade i dagarna tre. När kapitalfrågan på detta sätt lösts, började Aron att bygga.

Han byggde först bostad på den ena marken, sedan affärs- och bostadsbyggnad, ladugård, stall, bageri m.m.

Affären utvecklades undan för undan och kom att innehålla allt som behövdes från vaggan till graven.

Det fanns kistor, även samlingslokaler för minnesstunder vid begravningar, lämpliga kläder för de närmast sörjande o s v.

Källa för den senare delen: Edeforsglimtar 1980 (Theodor Granlund).

Ovanstående bilder är från "Gamla lanthandeln" i Kläppgården

kuriren för 50 år sedan

Ny skola i Harads med "toppläge"

Har centralskolan i Harads vackraste läget bland rikets skolor? Skall man tro högste skolchefen själv, generaldirektör **Nils Gustaf Rosén**, så finns det möjligen någon enstaka, men bara någon. Det sade generaldirektören själv till skolchefen i Edefors, rektor **Göte Andersson**, som naturligtvis var snar att skriva under därpå. När han lyfter blicken från arbetsbordet och tittar ut genom fönstret så har han en bedårande vy framför sig upp efter älvdalen.

Kuriren 27/3 2010